

Лілія КУЛІНЕНКО

Доктор філософських наук, професор кафедри технологічної і професійної освіти та загальнотехнічних дисциплін Ізмаїльського державного гуманітарного університету.

Авторка понад 80 наукових статей.

З 1991 р. до теперішнього часу працює в Ізмаїльському державному гуманітарному університеті.

Сфера наукових інтересів: *інноваційна природа сучасної освіти; світоглядно-філософські засади практичної підготовки майбутніх педагогів; визнання сенсожиттєвих ознак сучасних гуманістичних стратегій та інновації в становленні особистості.*

E-mail : Lilik6777@gmail.com

КОНЦЕПЦІЯ МОДЕЛЮВАННЯ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА

Автором розроблено філософську концепцію практичної підготовки майбутніх учителів як один із напрямків їхнього професійного розвитку. Доведено, що філософською основою практичної підготовки викладачів є принцип плюралізму світогляду та позиція коеволюційних детермінант світогляду, визнання творчих особливостей сучасних гуманістичних стратегій та інновацій як головного критерію та імперативу становлення особистості, розуміння творчості як архетипу життєвої діяльності майбутніх учителів.

Ключові слова: *модернізація, особистість, практика, педагогічна освіта, вчитель, інновації, праксеологія, педагогічний процес, суспільство знань, філософія освіти.*

Сьогодні освіта розглядається в усьому світі як процес, що супроводжує людину протягом усього її життя й забезпечує кожному найбільш повну реалізацію у професійній, особистій та суспільно-політичній сферах. Найважливішими завданнями освіти, професійної в тім числі, стають підготовка молодих людей до успішного життя в суспільстві та озброєння їх усіма необхідними засобами для подальшого самовдосконалення.

Загальні тенденції у сфері розвитку освіти спрямовані на підготовку професіоналів для основних сфер людської діяльності в сучасній соціокультурній ситуації. Болонською декларацією підкреслюється необхідність формування людини XXI століття – професіонала у своїй галузі, мобільної особистості, здатної до самореалізації.

Сучасність є швидкоплинною. Аналітики зазначають реальність прискорення історичного розвитку, що, своєю чергою, формує вимогу якнайшвидшого входження людини у життєвий процес. Останнє диктує потребу поглибленої практичної підготовки особистості в процесі її навчальної діяльності.

Освоєння необхідної суми знань та їх самостійного набуття, оволодіння соціально-практичним досвідом, формування відповідних професійних компетенцій, готовності до безпосереднього (без додаткового навчання) виконання професійних обов'язків, а головне – формування в особистості якостей людини і громадянина – є

основними вимогами-викликами, відповіді на які має дати освіта, якщо ми хочемо бачити її сучасною, перспективною та соціально затребуваною. Першим цю філософію має освоїти й реалізувати, знову ж таки, вчитель.

Глобальне значення інформації вимагає тотального освоєння інформаційних технологій і процесів на рівні загальноосвітньої підготовки людини. Головним вектором при цьому має стати практична підготовка особистості, спрямована на освоєння та використання інформаційних ресурсів, користування інформаційними системами, освоєння телекомунікаційних мереж (автоматизованих інформаційних систем, банків і баз даних, баз знань тощо). Майбутній фахівець повинен не стільки теоретично, скільки практично оволодіти інформаційними технологіями збору, нагромадження, розповсюдження, зберігання інформації, доступу до неї на основі сучасної електронної обчислювальної та комунікаційної техніки, засобів зв'язку. Останнє також покладається на вчителя, якому належить сформувати інформаційну культуру учня ще зі шкільної лави. Час, який може бути втраченим, наздогнати важко, а деколи й неможливо. Інформаційна практика повинна утвердитись як першоосновна домінанта зміни параметрів підготовки нового вчителя.

У рамках праксеологічного підходу актуальним і невідкладним завданням сучасної філософії освіти є завдання побудови оптимальної моделі практичної підготовки майбутніх педагогів. Провідні педагогічні університети мають у цьому певний теоретичний і практичний досвід. За визначенням, практична підготовка майбутнього педагога повинна бути цілісною, носити системний характер, охоплювати всі основні напрями діяльності майбутнього педагога, акцентувати увагу на її навчальних і виховних функціях. Узагальнюючи досвід сучасного моделювання практичної підготовки учительських кадрів, розглянемо такі її основні складники, як ознайомча, культурно-ознайомча, виховна, педагогічна і переддипломна практика. Зупинимося на їх аналізі більш детально.

Вироблення систематизаційних принципів побудови оптимальної моделі практичної підготовки майбутніх педагогів особливо важливе й актуальне, враховуючи різноманітність тих функцій і завдань соціально-структурного та особистісного рівня, які виконуються в процесі педагогічної практики. Різноманітність і багатовимірність цілепокладальної сфери феномену практичної підготовки вчителів зумовлює необхідність дослідження принципів його інтегрального синтезу. «Основними завданнями педагогічної практики є виховання професійно значущих якостей особистості вчителя; виховання стійкого інтересу та любові до професії вчителя; закріплення, поглиблення та збагачення суспільно-політичних, психолого-педагогічних та спеціальних знань у процесі їх використання при вирішенні конкретних педагогічних завдань; формування та розвиток професійних умінь та навичок; ознайомлення зі станом навчально-виховної роботи в загальноосвітній школі, з педагогічним досвідом учителів та методистів» (Абдулліна, 1989: 11–12).

Саме на основі таких завдань і функцій формулюються основні принципи побудови оптимальної моделі практичної підготовки майбутнього педагога.

Найфундаментальнішим принципом побудови ефективної підготовки майбутніх фахівців, на наш погляд, є її системність, цілісність і неперервність, що має забезпечувати взаємозв'язок теоретичної підготовки майбутнього вчителя з його практичним самовдосконаленням, а також створювати для нього безперервний простір реалізації практичних можливостей набуття особистісно-компетентнісних здатностей.

Професійна практика має характер неперервності та послідовності, починаючи із перших років навчання (*Кривонос, 2011: 216*). Врахування принципу системної цілісності практичної підготовки майбутніх учителів здатне забезпечити ефективну підготовку висококваліфікованих педагогічних кадрів, необхідних національній системі освіти для її подальшого інноваційного розвитку. Враховуючи це, необхідно відзначити, що застосовувана сьогодні система педагогічної практики в українських педагогічних університетах потребує реформування й удосконалення, розбудови принципово нової, інноваційної моделі функціонування та розвитку.

У сучасних умовах студентам педагогічних спеціальностей зазвичай забезпечується проходження декількох видів практики, які розподіляються за певними роками їх навчання в університеті. Не завжди така система має цілісний характер, часто різні види практик є автономними, не пов'язаними як між собою, так і з багатьма дисциплінами, що вивчаються студентами в рамках теоретичних курсів. «В Україні студенти педагогічних ВНЗ проходять три види практик: 1. Виховна практика в літніх оздоровчих таборах (для деяких спеціальностей вона не є обов'язковим видом практики). 2. Навчально-педагогічна практика – носить пасивний характер; студенти є спостерігачами навчально-виховного процесу. 3. Педагогічно-виробнича практика – відбувається в активній формі, під час якої практиканти мають проводити власні уроки, виховні години і відвідувати уроки студентів-колег з детальним аналізом» (*Носовець, 2011: 164*).

З одного боку, така система педагогічної практики має свої позитиви, може носити цілеспрямований характер, бути ефективною та корисною, з іншого – вона сповнена недоліками, які пов'язані саме з її несистемністю і нецілісністю, відірваністю її різних етапів, непов'язаністю зі значною кількістю теоретичних знань, отриманих в університеті. «Певні недоліки, що існують в організації педагогічної практики призводять до того, що студенти-практиканти не повною мірою розуміють, які вимоги до них ставляться на кожному етапі педагогічної практики, та не сприймають педагогічну практику як цілісний процес» (*Олійник, 2011: 141*).

Враховуючи це, ми розробили цілісну, поетапно взаємовизначену, теоретично-практично-інтегровану модель підготовки майбутніх педагогів засобами педагогічної практики як невід'ємної складової навчально-виховного середовища будь-якого педагогічного університету та національної системи освіти в цілому.

Моделювання особистісно-професійної підготовки вчителя – це виокремлення основних базових властивостей і якостей, притаманних фахівцеві – вчителю-професіоналу. При цьому слід зазначити, що при розробці прогностичної моделі професійно-особистісної підготовки педагога необхідно враховувати методологічні та педагогічні позиції. Така модель буде відображати тільки основні базові компоненти, виступаючи орієнтиром для педагогічного університету. А головне, вона орієнтована на подальшу розробку засобів педагогічного управління підготовкою вчителя. Оптимізація процесу побудови моделі буде досягнута в умовах особистісно-орієнтованої освіти.

Окрім вироблення цілісної концепції інтегрованих форм проходження практичної підготовки студентами педагогічних спеціальностей важливо, гадаємо, також розробити інноваційну структуру методологічних, дослідницьких, навчальних і виховних форм, що складають змістовну частину цього елемента навчально-виховного формування майбутнього педагога. У моделі мають бути представлені основні складові навчально-педагогічного комплексу практичної діяльності студента, майбутнього педагога: 1) система інтеграції теоретичної, професійно-практичної,

дослідницької роботи; 2) методичне забезпечення усіх видів практики; 3) створення освітнього середовища педагогічної практики (Кисла, 2012: 277).

Педагогічний університет, професорсько-викладацький склад у співпраці з колективами шкіл мають створювати саме цілісне освітньо-інноваційне середовище практичної підготовки студентів, яке б повною мірою сприяло трансформації набутих теоретичних знань у практичні вміння самореалізації майбутнього педагога. Саме з метою створення концептуально-парадигмальних принципів цілісності такого середовища в нашому подальшому дослідженні ми звернемося до проблеми побудови оптимальної моделі практичної підготовки майбутніх педагогів.

У сучасній системі вищої педагогічної освіти України практика застосовується як невід'ємний навчально-методичний елемент загального навчально-виховного процесу, що дозволяє аналізувати його як феномен інтегративний та системотворчий, такий, що є необхідним у ході реалізації навчально-виховної стратегії кожного студента педагогічної спеціальності. «Практика студентів є обов'язковою складовою частиною процесу підготовки фахівців у вищій педагогічній школі. Вона регламентується Положеннями про проведення практики студентами вищих навчальних закладів і є безперервною (I-IV курси); організованою на базі середніх загальноосвітніх шкіл; керованою з боку професорсько-викладацького складу педагогічного університету й учителів і адміністрації освітніх закладів. Відповідальність за організацію та здійснення практичної підготовки студентів покладено безпосередньо на керівників вищої школи.

Навчально-методичне керівництво і виконання програм практики забезпечують відповідні кафедри. Загальну організацію роботи студентів і контроль за її проведенням здійснює керівник практики та досвідчені вчителі шкіл, на базі яких проходить практика» (Білоконний, 2008: 5).

Включеність більшості суб'єктів навчально-виховного процесу практичної підготовки майбутнього вчителя в систему проходження студентами практик різного роду є позитивним виявом вітчизняної вищої педагогічної освіти. Водночас, на наш погляд, необхідно встановити більш міцні й наскрізні зв'язки між різними видами практики, які проходять студенти протягом всього періоду навчання, що забезпечить вищий рівень її системності та інтегрованості до загальної структури навчально-виховного процесу у вищій школі.

Різні види практики мають бути гармонійно включеними в систему безперервної професійно-компетентної підготовки майбутніх педагогів. Більше того, на наш погляд, вони повинні бути інтегративним її елементом, навколо якого має вибудовуватися вся змістовно-обсягова структура навчально-виховного процесу у вітчизняному навчальному закладі. Важливо, щоб «система організації педагогічної практики в структурі ступеневої підготовки майбутнього вчителя у вищому педагогічному навчальному закладі відповідала принципу безперервності та послідовності, сприяла ефективній підготовці студентів до роботи в школі» (Романишина, 2012: 93). На основі цього принципу буде розгорнута така система взаємозв'язків між різними елементами та етапами навчально-виховного процесу, в якій би оптимальна модель практичної підготовки майбутніх педагогів стала справжнім єднаним, інтегральним, смислореалізаційним складовим елементом загальної структури професійної підготовки вчителів.

Важливими є й інші фундаментальні принципи побудови оптимальної моделі практичної підготовки майбутніх педагогів. Зокрема, надзвичайно важливо, щоб така підготовка здійснювалася в поступовому характері – від простіших педагогічно-

пізнавальних завдань до складніших, із врахуванням того рівня теоретичних знань студентів, якими вони володіють на кожному конкретному етапі навчання в університеті. «Ефективно організована практика носить характер поступовості, що постійно ускладнюється. Починаючи із загального знайомства з навчально-виховним закладом, спостережень та аналізу отриманої інформації, практикант переходить до виконання більш складних завдань. Характер безперервності проявляється у тому, що студент у процесі всього строку навчання у педагогічному вузі пов'язаний із школою та дітьми» (Черкас, 2008: 156).

Як бачимо, поступовість проходження різних видів практики студентами зумовлює іншу вимогу – їх взаємопов'язаність і неперервність, коли кожний наступний етап є логічним продовженням попередніх і в його процесі використовується досвід пройдені раніше практичної підготовки. Важливість цього принципу підкреслює В. Кремень у своїй книзі «Освіта і наука в Україні»: «Практична підготовка має бути неперервною, починатися на молодших курсах і тривати впродовж усього навчання, послідовно ускладнюючись і наповнюючись новим змістом» (Кремень, 2005: 102). Саме на основі такого розуміння взаємозалежності та взаємообумовленості різних етапів проходження практичної підготовки і розглядається нами проблема побудови оптимальної моделі практичної підготовки майбутніх педагогів як на концептуально-теоретичному, системно-структурному, так і на практично-педагогічному рівнях.

Отже, приступаючи до аналізу проблеми побудови оптимальної моделі практичної підготовки майбутніх педагогів, насамперед підкреслимо принципи системності, неперервності, структурної обумовленості, творчої креативності, особистісної інноваційності цього феномену. Названі принципи повинні лягти в основу будь-якої педагогічної дії, а отже, їх необхідно широко застосовувати в рамках практичної самореалізації майбутніх педагогів. «В процесі практичної підготовки майбутніх педагогів провідними принципами є: неперервність та послідовність протягом всього періоду навчання; акмеологічність (можливість творчо використовувати власні задатки та здібності в процесі проходження педагогічної практики різних видів); дослідницький підхід (можливість досліджувати різноманітні соціально-педагогічні процеси та проблеми у відповідності з особливостями та потребами навчальних закладів, що виступають в ролі бази практики» (Приходько, 2000: 20).

Таким чином, виокремивши й розглянувши основні принципи побудови оптимальної моделі практичної підготовки майбутніх вчителів, звернемося до концептуально-теоретичного аналізу її складників. Першим із них є ознайомча практика студентів, що здійснюється на першому курсі, без відриву від навчального процесу протягом одного місяця, впродовж якої першокурсники приходять до школи й вивчають навчально-виховну діяльність учителя.

Ознайомча практика на ранньому етапі навчання студентів педагогічних спеціальностей є надзвичайно важливим діагностичним інструментом виявлення у молодій людини справжнього покликання до такої суспільно важливої професії, як учитель. Саме спостереження за роботою досвідченого вчителя дозволяє молодій людині визначитися з правильністю обраної спеціальності, а також зафіксувати у структурі власної особистості аксіологічну значущість майбутньої професії. «У професійному становленні студента важливу роль відіграє спостереження за діяльністю досвідчених учителів. Пропедевтична педагогічна практика передбачає спостереження за педагогічною діяльністю вчителя-предметника, ознайомлення та

спостереження за навчально-виховним процесом, діяльністю учнів» (Манчуленко, 2003: 370).

Такий практичний досвід є насправді незамінним у контексті первинного особистісно-професійного самовизначення молодої людини, яка обрала своїм майбутнім фахом педагогічну діяльність. Студент одразу отримує можливість зануритися в середовище, яке для нього є моделлю майбутньої діяльності, а також невичерпним евристичним джерелом подальшого теоретичного навчання в університеті.

Окрім того, ознайомча практика виконує особливу функцію і щодо подальшої індивідуальної стратегії навчання студента, в тому числі й практично-педагогічного її виміру, будучи фундаментальним елементом формування аксіологічної, когнітивної та особистісно-духовної орієнтації молодої людини на пізнавально-творче видобування особистісно-професійних компетенцій. Пропедевтична педагогічна практика є складовою частиною освітньо-професійної підготовки майбутнього вчителя, яка забезпечує безперервність і послідовність формування практичних умінь та професійного становлення студентів на всіх освітньо-кваліфікаційних рівнях. Метою практики є ознайомлення студентів з особливостями організації та проведення навчально-виховної роботи вчителів в умовах реального навчально-виховного процесу в загальноосвітніх навчальних закладах (Белан, 2011: 14).

Таким чином, ознайомча практика студентів педагогічних спеціальностей відіграє передусім роль ціннісно-орієнтаційну, пробуджує любов до власної професії, прагнення до фахово-компетентної та особистісно-духовної самореалізації.

Однією з найголовніших системотворчих функцій ознайомчої педагогічної практики є сприяння та спрямування студентської діяльності на саморозвиток і компетентнісне самовдосконалення. Ознайомча практика стимулює до самостійного набуття нових знань, умінь та навичок, які надалі студент зможе проявити, проходячи наступні взаємопов'язані види практик, тим самим створюючи цілісну систему студентської практичної діяльності.

Студенти мають насамперед усвідомити важливість і необхідність самостійної роботи щодо вдосконалення своїх знаннево-педагогічних та практично-психологічних навичок і вмінь. Досвідчений учитель може показати юному колезі приклади вибудовування ієрархічно-ціннісних систем, що для педагога становлять основу його професійної та особистісно-життєтворчої діяльності в процесі учительської самореалізації.

Ознайомча практика є також елементом цілісного первинного етапу підготовки майбутнього вчителя, який має на меті ознайомити молоду людину з реальними умовами професійного функціонування справжнього педагога. Студент долучається до реального навчально-виховного простору конкретного освітнього закладу, відчуваючи атмосферу майбутньої професії, її значущість і соціальну важливість. «Безперервна практика на I – II курсі має на меті ознайомлення студентів із реальним процесом, у якому втілюються знання, здобуті студентами на лекціях і семінарських заняттях. Відповідно добираються форми організації та проведення практики. Змістовно робота студентів зводиться до ознайомлення їх у виробничих умовах з особливостями підготовки вчителя до навчального року, навчального семестру, вивчення нового розділу, уроку та його аналізу, до гурткової позакласної роботи. З огляду на це, її можна назвати початковим етапом формування майбутнього фахівця, де ним усвідомлюється зміст роботи з розрахунку наступності з вищим рівнем» (Власенко, 2008: 49).

Важливо закласти на цьому ранньому етапі професійної самореалізації ціннісні орієнтири та духовне прагнення до подальшої творчої самореалізації. Ознайомча практика є своєрідним стимулом для молоді людини, енергетичним поштовхом до нових форм самореалізації. Однак вона може стати й відштовхуючим фактором, який змусить молоду людину відвернутися від учительського фаху. Запобігати цьому мають керівники практики та вчителі-методисти, тобто старші колеги, майстерність яких полягає саме в тому, що вони здатні переконати молоду людину, котра перебуває на першій сходинці педагогічного шляху, у важливості подальшого саморозвитку.

Зрештою, ознайомча практика є першим прикладом для студентів педагогічної майстерності досвідченого вчителя, яка має сприйматися вже не безпосередньо, як на шкільній лаві, а рефлексивно, з погляду осмислення змісту та форми професійно-педагогічних знань, умінь і навичок, навчально-виховних компетенцій майбутнього педагога. «Пропедевтична педагогічна практика має формувати в студентів уміння готувати уроки з використанням сучасних методів і прийомів навчально-пізнавальної діяльності; має на меті закріплювати, поглиблювати та синтезувати психолого-педагогічні, методичні знання в процесі їх використання для вирішення конкретних навчальних завдань; має виховувати у студентів стійкий інтерес до професії вчителя, потреби в педагогічній самоосвіті та підготувати студентів до активної педагогічної практики в школі» (Матяш, 2010: 372).

Таким чином, необхідно зробити висновок про те, що саме в ході ознайомчої практики студентів першого курсу відбувається закладання фундаменту всієї подальшої професійно-педагогічної та особистісно-життєтворчої діяльності майбутнього вчителя. У зв'язку з цим важливо, щоб у рамках цього виду практики студент першого курсу якнайширше ознайомився з технологічними, інноваційно-гуманістичними, суспільно-організуючими функціями сучасної освіти, якнайглибше усвідомив соціальну значущість своєї майбутньої професії.

Ще одним важливим видом практики для студентів педагогічних спеціальностей є культурно-ознайомча практика, яка здійснюється на другому курсі, в період зимових або літніх канікул, упродовж якої майбутні педагоги вивчають культурно-історичні традиції краю, в якому їм належить працювати. Безумовно, такий вид практики є необхідним і для культурного розвитку молоді людини, майбутнього вчителя, й для обізнаності в традиціях, звичаях тієї місцевості, де в майбутньому педагог буде здійснювати власну професійну діяльність, що в основі своїй є культуротворчою. Одним із головних принципів педагогічної дії має бути культуровідповідність та залучення учнів до різноманітної гармонії, що складають в єдності місцева та загальнолюдська культура, що й зумовлює фундаментальне значення для майбутнього педагога проходження культурно-ознайомчої практики. На думку Т. Рейзенкінд, художньо-культурне навчання має «базуватися на принципі поліфонічної (рівноправної) підпорядкованості елементів, які забезпечують цілісність комплексної інтегративної системи. Зміст такої системи полягає у доборі форм, методів, засобів художньо-естетичного навчання на основі принципу культуровідповідності» (Рейзенкінд, 2006: 369). Молодий педагог для гармонійного розвитку власних професійно-особистісних компетентностей повинен якомога раніше долучитися до цілісної культуровідповідної системи того регіону, де він планує реалізовуватися як учитель. Ця умова є важливим елементом практичної підготовки майбутнього педагога, що визначає його подальші здатності до гармонійного долучення учнів до культурного середовища певного краю.

Культурно-ознайомча практика студентів має характер активності, дослідницько-інноваційної спрямованості та особистісно-ціннісної орієнтованості, котра перетворює її також на важливий інтегративний чинник всього комплексу практичної підготовки майбутнього вчителя, що нами розглядається. Різноманітність культурно-крайових, історично-регіональних особливостей функціонування різних навчальних закладів повинно враховуватися саме при формуванні цілісної системи практичної підготовки майбутнього педагога. Активна культурно-ознайомча практика покликана утверджувати «дослідницько-орієнтований підхід, згідно з яким у напрямі становлення культуротворчої парадигми підготовка педагогів здійснюється відповідно до інноваційних підходів науково-освітньої практики, зокрема у нових сферах українознавчо-регіональної культури. У контексті дослідницько-організаційного характеру розробляється підготовка спеціаліста – педагога, зокрема, у напрямі формування вміння створювати краєзнавчо-культуротворче середовище навчання і виховання учнів. Підготовка майбутнього вчителя спрямовується на професійне оволодіння способами розробки – моделювання власних методичних підходів і засобів педагогічно-краєзнавчої діяльності» (Олійник, 2011: 15).

Молодий учитель, таким чином, вийшовши зі стін університету та потрапивши в професійно-учительське середовище, матиме вже певні методологічні, педагогічно-виховні, культуротворчі напрацювання у сфері історично-культурної специфіки краю, де здійснюватиметься безпосередньо його учительська робота.

Культурно-ознайомча практика має здійснюватися також на основі принципу різноманітності методологічно-пізнавальних форм та засобів, що забезпечується майстерністю керівників такої практики, а також активною співпрацею університету з різноманітними культурними, музейними, громадськими організаціями, які становлять культуротворче ядро певного регіону. «Технологія формування готовності майбутнього вчителя до культурно-ознайомчої, музейно-педагогічної діяльності реалізується в процесі застосування комплексу активних, практико-орієнтованих форм і методів навчання, використання методу проєктів, творчих завдань, залучення до навчально-дослідницької діяльності тощо. Це сприяє розширенню професійної компетентності майбутнього вчителя, дозволяючи підвищити його професійну культуру» (Мандебура, 2010: 251).

Таким чином, усебічний розвиток професійно-особистісних компетенцій молодого вчителя безпосередньо залежить від активності та інноваційно-творчої спрямованості проходження ним у студентські роки культурно-ознайомчої практики, спрямованої на формування адаптаційно-соціалізаційних факторів активного залучення молодого спеціаліста до педагогічно-виховної та культуротворчої діяльності в певному регіоні.

Одним із визначальних видів практики щодо формування цілісної структури педагогічно-професійних компетенцій майбутнього педагога є виховна практика, що реалізується в період літніх канікул як правило в таборах відпочинку чи оздоровлення дітей та підлітків, де майбутні педагоги працюють вихователями, наставниками тощо. Цей вид практики надзвичайно важливий, оскільки виховання як педагогічний феномен є інклюзивним явищем будь-якої педагогічно-комунікативної діяльності. «Для повноцінного залучення практикантів до розвивальної освітньої діяльності велика роль належить практиці в дитячих таборах. Вона має на меті виробити у майбутніх педагогів вміння самостійно застосовувати в практичній роботі зі школярами знання, одержані в процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін, а

також пропедевтичне засвоєння різноманітних форм і методів роботи з дітьми під час літнього оздоровчого періоду» (Кисла, 2012: 133).

Цей вид практики є незамінним для формування у майбутнього педагога психолого-педагогічних умінь гуманного ставлення до дитини, усвідомлення її потреб індивідуального, вікового, групового, комунікативного характеру тощо. У зв'язку з цим, виховна практика визначається нами як ще один інтегральний елемент процесу побудови оптимальної моделі практичної підготовки майбутніх педагогів у системі вітчизняної педагогічної освіти.

Виховна практика має на меті стимулювати у майбутнього педагога прагнення до самовдосконалення в собі виховних професійних компетенцій, до розвитку зацікавленості та дослідницької спрямованості щодо вивчення дитячої психіки, психології дитячих груп та колективів, вироблення вміння позиціонувати себе як керівника, вихователя, авторитета для дитячої групи чи окремої дитини. Метою педагогічної практики в дитячих оздоровчих закладах (ДОЗ) є «оволодіння студентами сучасними методами та формами організації виховного процесу в дитячих закладах оздоровлення та відпочинку; формування професійних умінь і навичок на основі отриманих теоретичних знань із педагогіки та методики виховної роботи; формування в студентів уміння організовувати виховну роботу з дітьми і молоддю в умовах відпочинку. Основною базою літньої практики є заміські оздоровчі табори, санаторії, пришкільні табори тощо» (Кириченко, 2004: 6). Необхідно, щоб студент, майбутній педагог, чітко усвідомив і визначив для себе пріоритетне місце виховання та спілкування в позаурочний час із дітьми в загальній структурі власних педагогічно-психологічних професійно-особистісних компетентностей.

Саме комунікативно-виховні вміння та навички молодого педагога дозволять йому активно і з меншими перешкодами вписатися в будь-яке психолого-педагогічне середовище певного навчально-виховного закладу. Метою виховної практики є і формування вмінь виховної роботи, й збільшення потенціалу адаптаційно-психологічної дії самого майбутнього педагога.

Без такої готовності до творчо-організаційної та інноваційно-виховної роботи з дітьми та підлітками не можна вести мову про формування сучасного педагога, основою професійності якого мають бути високі особистісно-комунікативні здатності до гуманного й особистісно-орієнтованого ставлення до проблем виховання та взаємодії з учнівським колективом.

Окрім того, проходячи виховну практику, майбутній педагог навчається особливого виду відповідальності, зокрема, відповідальності за створення приємного, оздоровлюючого, розважального, творчо-орієнтованого мікроклімату для дітей. Молодий педагог несе повну відповідальність за психологічний стан значної кількості дітей, що знаходяться далеко від дому й батьків, має створювати такі умови, які б забезпечили кожній дитині душевний комфорт і спокій, не завдавали дитині стресу.

Виховна практика є одним із ключових складових елементів оптимальної моделі практичної підготовки майбутніх педагогів, для яких надзвичайно важливо володіти високим рівнем здатності створювати сприятливу для психічного здоров'я учнів та колективної творчості навчально-виховну атмосферу.

Зазначимо також, що з розвитком національної системи освіти, з диверсифікацією застосовуваних в її рамках навчально-виховних і організаційних форм існуватиме нагальна необхідність у різносторонніх освітянських кадрах, здатних працювати в нестандартний спосіб, застосовуючи оригінальні методики та інноваційні технології навчання та виховання, набуваючи досвіду неформально-

креативного комунікативного контакту з учнями, вихованцями. «Слід зазначити, що в нових умовах ринкових відносин, соціальних та економічних реформ, демократизації суспільства та гуманізації освіти підвищився попит підлітків та їхніх батьків на додаткові освітні послуги, які можуть бути задоволені в результаті використання соціально-педагогічних можливостей позашкільної освіти та виховання. Тому свою плідну діяльність розпочало багато типів позашкільних навчально-виховних закладів, зокрема такі: позашкільні заклади освіти; інші заклади освіти як центри позашкільної роботи в позаурочний та позанавчальний час (середні загальноосвітні заклади, ліцеї, гімназії, навчально-виховні комплекси, професійно-технічні училища, технікуми, коледжі тощо); клуби та об'єднання за місцем проживання, незалежно від форми власності та підпорядкування; культурно-освітні, фізкультурно-оздоровчі, спортивні та інші заклади, установи різних відомств; різні організації, фонди, асоціації» (Пода, 2012: 237).

Таким чином, підкреслюючи надзвичайну важливість виховної практики для формування професійно-особистісних компетентностей майбутнього педагога, відзначимо також необхідність формування стійкої та динамічної системи взаємовигідної співпраці між центральними і регіональними педагогічними університетами й відповідними організаціями, що надають послуги відпочинку та оздоровлення дітей.

Така співпраця дозволить розширювати та інноваційно вдосконалювати ті форми практично-виховної підготовки майбутніх педагогів, які використовуються сьогодні, а також віднаходити у студентів особливі здібності щодо роботи з дітьми в позанавчальний час та в позаурочному середовищі, що може суттєво вплинути на обрання молодого людиною майбутньої педагогічної спеціальності.

Розглянувши характерні риси та обґрунтувавши фундаментальну важливість таких видів практичної підготовки майбутніх педагогів, як ознайомча, культурно-ознайомча та виховна практика, звернемося до з'ясування місця в системі оптимальної моделі практичної підготовки вчителя здійснюваної на старших курсах педагогічної практики, на основі якої студенти отримують можливість повною мірою реалізувати ті знання, уміння й навички, які вони отримують протягом теоретичного процесу навчання та на ранніх етапах практичної підготовки.

Педагогічна практика в загальній структурі оптимальної моделі практичної підготовки майбутніх учителів має вже не стільки ознайомчо-фундаментальний, скільки результативно-прикладний характер, тобто студенти повинні не просто пізнавати певні особливості практичної роботи в конкретному навчально-виховному закладі, але й намагатися реалізувати на практиці ті знання й уміння, які вони отримали протягом теоретичного вивчення спеціальних психолого-педагогічних і предметних дисциплін.

«Педагогічна практика у вищих педагогічних закладах має особливе значення для підготовки вчителів. Насамперед, у процесі підготовки до неї студент набуває певних теоретичних знань та вдосконалює набуті. Але під час безпосереднього проходження практики студенти потрапляють в ситуацію, яка вимагає від них незвичної поведінки – поведінки вчителя на уроці: практикант вступає в нову для нього соціальну роль і при цьому стає суб'єктом нових відносин, аналога яких, як правило, не було ще в його життєвому досвіді. Таким чином, відбувається черговий етап вдосконалення теоретичної основи психолого-педагогічних компетенцій і, головне – починає формуватися її первинний рівень (оскільки без практичного

педагогічного досвіду студента некоректно стверджувати про наявність у них сформованої психолого-педагогічних компетенцій)» (Барило, 2011: 16).

Враховуючи це, педагогічну практику студентів педагогічних спеціальностей необхідно вважати первинним етапом їх професійної діяльності, впродовж якого відбувається становлення вміння молодого педагога до реалізації набутих знань і навичок у навчально-виховному середовищі загальноосвітнього навчального закладу. Педагогічна практика визначає первинні здатності майбутнього педагога до реалізації та розвитку його особистісно-професійних і психологічно-виховних компетентностей.

Таким чином, педагогічна практика як форма навчально-виховної діяльності майбутніх педагогів покликана створити для них умови реалізації теоретичного фундаменту, що закладається протягом навчання в університеті. Така мета перетворює цей вид практики на визначальний елемент оптимальної моделі практичної підготовки майбутніх педагогів, адже педагогічна практика є своєрідним єднальним елементом теоретичної та реалізаційної підготовки студентів педагогічних спеціальностей.

Значення педагогічної практики в цих двох її функціональних вимірах неможливо переоцінити, адже саме завдяки адаптаційній і реалізаційній її функціям вона стає інтегративно-єднальним елементом всього навчально-виховного процесу педагогічного університету, спрямованого на формування й виховання педагогів-професіоналів високої якості, інноваційно-творча діяльність яких у майбутньому буде визначати не лише окремі людські долі, але й історичний шлях розвитку всієї нашої національної громади, держави.

Здійснюючи навчально-пізнавальну активність у стінах університету студенти формують загальнообов'язковий базис своєї майбутньої професії й лише на практиці кожен із них отримує можливість проявити індивідуально-творчі можливості, замислитися над стилістичними особливостями своєї майбутньої особистісно-професійної самореалізації. Вироблення власного педагогічного стилю є одним із важливих завдань педагогічної практики майбутніх учителів.

Вибудовуючи оптимальну модель практичної підготовки майбутніх педагогів, важливо на фундаментальному концептуально-теоретичному рівні усвідомлювати, що педагогічна практика на старших курсах є можливістю для розвитку особистості молодого вчителя, що виявляється в потраплянні в реальне середовище навчально-виховних стратегій, методик і технологій, які надалі будуть використовуватися ним як фундаментальний педагогічний досвід. У процесі педагогічної практики створюються умови для самореалізації особистості студента, формування компетентності щодо вирішення творчих педагогічних завдань, розвитку інформаційних, орієнтаційних, перцептивних умінь, що виявляється у грамотному проектуванні логіки педагогічного процесу, використанні різних засобів, форм, методів, інноваційних педагогічних технологій.

Педагогічна практика на старших курсах повинна також мати дослідницько-евристичний, креативно-інноваційний характер, що зумовлюється творчо-особистісною природою самої професії вчителя, для якого будь-яка педагогічно-виховна дія сповнена комунікативно-творчих зусиль. Розвивати в собі відповідні здатності майбутній учитель найактивніше, як нам видається, починає саме в рамках педагогічно-практичної підготовки.

«На старших курсах дуже важливо, щоб педагогічна практика не зводилась лише до копіювання роботи тих чи інших вчителів, а ґрунтувалася на закріпленні і розвитку умінь вести самостійні пошуки рішень педагогічних завдань на основі знань і умінь,

які вони одержали в інституті в процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін» (Кучай, 2008: 58-59).

Забезпечувати такі умови проходження педагогічної практики для майбутніх педагогів мають досвідчені викладачі університетів, які у співпраці з вчителями, методистами, психологами загальноосвітніх навчальних закладів розробляють спеціальні, особистісно орієнтовані програми педагогічної практики, виробляють технологічний та оціночний її апарат для забезпечення повного комплексу практичної самореалізації кожного студента.

Зрештою, підсумково-результативним елементом оптимальної моделі практичної підготовки майбутніх педагогів є переддипломна (науково-дослідна) практика (для магістрів), яка за своєю природою вже є не стільки навчальним елементом, скільки можливістю професійної самореалізації молодого педагога, що починає свій трудовий шлях. «Переддипломна практика є завершальною ланкою практичної підготовки, в ході якої студенти самостійно виконують обов'язки вчителів-класоводів, проектують власну педагогічну діяльність. Під час цієї практики поглиблювалися, закріплювалися та усвідомлювалися теоретичні знання з усіх дисциплін навчального плану» (Калюжка, 2012: 125). Результатом такої педагогічної практики є формування повноцінного професійного вчителя, готового до подальшого особистісно-фахового самовдосконалення, а також закладання дослідницько-евристичного фундаменту всієї подальшої педагогічно-виховної діяльності як активного суб'єкта національного освітнього простору. Фундаментальним виміром переддипломної магістерської практики майбутніх педагогів є її науково-дослідницький характер, який функціонально виявляється у формуванні у студентів професійної якості науково-рефлексійного ставлення до власної професійної праці, а також можливостей її інноваційно-креативного вдосконалення. «Магістерська підготовка реалізує освітньо-професійні програми, які базуються на проведенні наукових досліджень і орієнтовані на підготовку фахівців для науково-дослідної і педагогічної діяльності, для роботи у галузі наукоємних технологій» (Швець, 2009: 123).

Переддипломна практика як підсумкова виконує також діагностичну функцію, визначаючи рівень тих чи тих структурно-професійних компетентностей, набутих майбутніми педагогами протягом теоретичного та практичного навчання в університеті. Тепер студенти-практиканти не просто ідентифікують себе з майбутньою професією, але й перевіряють свої первинні фахові здібності. Пошуково-дослідна та підсумково-аналітична сутність переддипломної магістерської практики робить її ключовим професійно-визначальним елементом оптимальної моделі практичної підготовки майбутніх педагогів. Пройшовши переддипломну практику, студент стає повноцінним педагогом, активним суб'єктом національного освітнього простору.

Переддипломна практика є завершальним етапом практичної педагогічної підготовки студентів і спрямована на узагальнення, систематизацію й поглиблення загально-педагогічних знань, умінь і навичок, а також підготовку до виконання функцій учителя та реалізації системи навчально-виховної роботи з учнями.

Важливим компонентом моделі практичної підготовки майбутніх учителів є культурологічний, що включає в себе: по-перше, максимальне введення студентів у конкретну культуру через використання власного досвіду й життєвого досвіду, по-друге, через інтеграцію життєвого досвіду студента, по-третє, через здійснення студентом педагогічної діяльності на високому цивілізаційно-інноваційному рівні,

по-четверте, через забезпечення єдності суб'єктної позиції та інтерактивного характеру діяльності майбутнього педагога.

Культурологічна практика в контексті загальної практичної підготовки розглядається нами як механізм взаємодії практичного, в тім числі й життєвого досвіду з досвідом науковим з метою вдосконалення і того, й іншого. Отже, вона виступає одним із механізмів та взаємозв'язків і взаємопереходів буденного знання студентів у науково-педагогічне знання як культуровідповідні та когнітивно зумовлені процеси, кінцевим результатом яких є формування ключових компетенцій майбутніх учителів, підвищення їхньої педагогічної майстерності, становлення громадянських якостей.

Нами встановлено найоптимальнішу модель вибудовування цілісної системи практичної підготовки майбутніх учителів, що має забезпечити якнайповніше розкриття педагогічно-психологічних здібностей кожної молодої людини, а також прищепити їй постійне прагнення до самостійного професійно-особистісного самовдосконалення.

Таким чином, дослідивши проблему побудови оптимальної моделі практичної підготовки майбутніх педагогів, а також визначивши та проаналізувавши такі її елементи, як ознайомча, культурно-ознайомча, виховна, педагогічна та переддипломна магістерська практики, можемо здійснити низку взаємопов'язаних висновків.

По-перше, визначивши першим етапом практичної підготовки майбутніх педагогів ознайомчу практику студентів, що здійснюється на першому курсі, без відриву від навчального процесу впродовж одного місяця, проходячи яку, першокурсники приходять до школи й вивчають навчально-виховну діяльність учителя, підкреслено фундаментальну роль такого виду практики щодо всього навчання студентів педагогічних спеціальностей.

З одного боку, ознайомча практика відіграє ціннісно-орієнтаційну функцію, слугує своєрідним ідентифікаційним інструментом, який дозволяє молодій людині переконатися у правильності вибору професійного та життєтворчого шляху. З іншого – ознайомча практика слугує також системотворчим елементом вибудовування подальшої індивідуальної траєкторії навчання кожного студента і в теоретичному, й у практичному плані, адже вона дозволяє визначитися з ключовим колом навчальних, науково-дослідних, виховних, організаційних проблем, які становитимуть основну зацікавленість у подальшому навчанні та роботі студента.

По-друге, розглянувши основні характеристики культурно-ознайомчої практики, майбутні педагоги вивчають культурно-історичні традиції краю, в якому їм належить працювати; системотворча сутність цього виду практики є очевидною, адже педагогічна діяльність у своїй основі є культуротворчою.

Культурно-ознайомча практика студентів дозволяє їм також збагатити свій пізнавально-дослідницький, ціннісно-орієнтаційний та культуротворчий потенціал, необхідний молодому педагогу як ефективний засіб культурно-цивілізаційної самоідентифікації, а також як дієвий методологічний та інноваційно-креативний інструмент майбутньої професійної діяльності. Для ефективної культурно-ознайомчої практики необхідно, щоб університет систематично налагоджував та розвивав зв'язки з різноманітними культурно-орієнтованими суб'єктами діяльності певного регіону.

По-третє, проаналізувавши навчально-виховний та педагогічно-освітній потенціал виховної практики, доведено фундаментальне значення цього виду практики у формуванні особистісно-професійних компетентностей майбутнього

педагога, адже будь-яка навчально-педагогічна дія обов'язково сповнена виховним змістом. Студент набуває незамінного досвіду спілкування з дітьми і підлітками в неформальній, позаурочній атмосфері, де активно розвиваються його комунікативно-особистісні здатності щодо впливу на дітей як на індивідуальному, так і на груповому рівні, його потенціал використання інноваційних педагогічно-виховних технологій гуманного керівництва дитячим колективом у нестандартних ситуаціях.

По-четверте, сформулювавши основні завдання, що постають перед студентами старших курсів педагогічних спеціальностей в ході проходження ними педагогічної практики, підкреслюємо, що цей вид практики в загальній оптимальній моделі практичної підготовки майбутніх педагогів відіграє вже не ознайомчу, а реалізаційно-корекційну функцію, тобто спрямований на творче застосування студентами в реальному навчально-виховному середовищі тих знань і вмінь, які були ними отримані під час теоретичної підготовки, а також у процесі проходження попередніх видів практики. У зв'язку з таким функціональним навантаженням, педагогічна практика дозволяє молодій людині остаточно ідентифікувати себе з майбутньою професією, а також почати накопичувати необхідний досвід для формування та вдосконалення своїх професійно-особистісних компетентностей.

Педагогічна практика, таким чином, є своєрідним містком від навчання до професійного життя, адже ставить мету як використання теоретичних напрацювань студентів, так і вироблення ними первинних основ і стилю майбутньої педагогічно-виховної діяльності.

По-п'яте, дослідивши ключові характеристики переддипломної практики, яку проходять студенти-магістранти, визначаємо, що на відміну від попередніх елементів оптимальної моделі практичної підготовки майбутніх педагогів, цей вид практики структурно-функціонально спрямований не просто на реалізацію теоретичних знань і вмінь, набутих в університеті, але й головним чином на майбутню професійну діяльність, адже протягом цього виду практики студенти здійснюють види робіт, притаманні повноцінній діяльності вчителя, перевіряючи власні первинні професійно-особистісні компетенції. Враховуючи це, важливим елементом цієї роботи є звітність, яка являє не просто навчальну роботу, але рефлексійно-дослідницьку працю, спрямовану на глибокий самоаналіз, ґрунтований на науково-пошуковому та інноваційно-технологічному базисі.

Таким чином, переддипломна практика являє собою своєрідний підсумково-інтегральний елемент оптимальної моделі практичної підготовки майбутніх педагогів.

Абдуллина О. А., Загряжкіна Н. Н. Педагогическая практика студентов: учебное пособие для студентов педагогических институтов. 2-е изд., перераб. и доп. М. : Просвещение, 1989. 175 с.

Баріло О. А. Формування та вдосконалення психолого-педагогічної культури майбутніх вчителів словесників у процесі проходження педагогічної практики. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки.* Чернігів : ЧНПУ ім. Т.Г. Шевченка, 2011. Випуск 84. С. 15–19.

Белан Т. Г. Пропедевтична педагогічна практика як засіб первинної адаптації студентів до педагогічної діяльності. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки.* Чернігів : ЧНПУ ім. Т.Г. Шевченка, 2011. Випуск 88. URL: archive.nbuiv.gov.ua/Ресурси_Наукова_періодика/.../ped/2011_88/Belan.pdf. (дата звернення: 18.12.2019)

Білоконний С. П. Організація керівництва педагогічною практикою – важлива умова формування рефлексивних умінь майбутнього вчителя. *Вісник Черкаського університету. Серія : Педагогічні науки.* Черкаси : ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2008. Випуск 142. С. 5–8.

Власенко Ф. П. Особливості соціалізації індивіда в умовах інформаційного суспільства (соціально-філософський аналіз) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філософ. наук : спец. 09.00.03. К., 2008. 18 с.

Калюжка Н. Педагогічна практика у професійному становленні майбутнього вчителя початкової школи. *Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»* : [зб. наук. пр.]. Переяслав-Хмельницький, 2012. Вип. 26. 123–127 с.

Кисла О. Ф. Організаційно-методичні засади проведення педагогічної практики в процесі багаторівневої підготовки фахівців зі спеціальності «Початкова освіта». *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки*. Чернігів : ЧНПУ ім. Т.Г. Шевченка, 2012. Випуск 96. С. 132–135.

Кремень В. Г. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати. К. : Грамота, 2005. 448 с.

Кривонос О. Б. Педагогічна практика – провідна умова формування професійних умінь студентів. *Педагогічні науки : теорія, історія, інноваційні технології*. 2011. № 3. С. 214–223.

Кучай Т. П. Активізація творчого мислення студентів в період педагогічної практики. *Вісник Черкаського університету. Серія : Педагогічні науки*. Черкаси : ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2008. Випуск 129. С. 58–61.

Мандебура Е. П. Технологія формування готовності майбутніх учителів начального образования к использованию средств музейной педагогіки. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія : Педагогіка* : [зб. наук. пр.]. Мелітополь : МДПУ імені Богдана Хмельницького, 2010. Випуск 4. С. 243–252.

Манчуленко Л. В. Підготовка майбутніх учителів до інноваційної діяльності під час проходження педагогічної практики. *Вісник УДУВГП* : [зб. наук. пр.]. Рівне, 2003. Частина 1. С. 135–141.

Манчуленко Л. В. Формування творчого стилю діяльності майбутніх педагогів у процесі педагогічної практики : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. : 13.00.04. Тернопіль, 2006. 23 с.

Матяш О. І., Михайленко Л. Ф. До питання організації та оцінювання пропедевтичної педагогічної практики студентів математичних спеціальностей в умовах кредитно-модульного навчання. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: [зб. наук. пр.]. К.; Вінниця : ВДПУ імені Михайла Коцюбинського, 2010. Випуск 24. С. 369–372.

Носовець Н. М., Малишко О. В. Організація позааудиторної роботи з розвитку педагогічної майстерності майбутніх вчителів у практиці вищого педагогічного закладу. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка* : збірник наукових праць. Педагогічні науки. Вип. 88. Чернігів, 2011. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vchdpu/ped/2011_88/Nosov.pdf. (дата звернення: 26.01.2020)

Олійник В. Проблеми студентів-практикантів в процесі проходження педагогічної практики та шляхи їх усунення. Гуманізація навчально-виховного процесу : [зб. наук. пр.]. Вип. LVI. Слов'янськ : СДПУ, 2011. С. 139–151.

Організація педагогічної практики у літніх оздоровчих закладах : навчально-методичний посібник / Л. М. Кириченко, Н. П. Онищенко, Ю. Г. Підборський, О. М. Сергійчук. К. : Знання України, 2004. 60 с.

Пода В. М. Організація та проведення позакласної й позашкільної навчально-виховної практики студентів вищих педагогічних навчальних закладів. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки*. Чернігів : ЧНПУ ім. Т. Г. Шевченка, 2012. Випуск 96. С. 236–239.

Приходько Н. І. Технологія содержания практической подготовки социальных педагогов. Проблеми сучасної педагогічної освіти : педагогіка і психологія : [зб. наук. пр.]. Ялта : КГУ, 2000. Вип. 2. Ч. 1. С. 19–24.

Рейзенкінд Т. Й. Дидактичні основи професійної підготовки вчителя музики в педуніверситеті : монографія. Кривий Ріг : Видавничий дім, 2006. 640 с.

Романишина Л. М., Конох А. П. Особливості формування професійної компетентності майбутніх учителів початкових класів у процесі педагогічної практики // *Вісник Запорізького національного університету* : [зб. наук. пр.]. Фізичне виховання та спорт. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2012. № 1 (7). С. 90–94.

Черкас Г. В. Педагогічна практика в системі підготовки вчителя. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту* : науковий журнал. 2008. № 1. С. 155-158.

Швець Є. Я., Швець Д. Є. Організація науково-дослідної і педагогічної практики магістрантів. *Гуманітарний вісник : збірник наукових праць Запорізької державної інженерної академії*. Запоріжжя : ЗДІА, 2010. Випуск 43. С. 123–128.

Lilia KULINENKO

Doctor of Philosophy, professor of the Department of Technological and Vocational Education and General Technical Disciplines of Izmail State University of Humanities.

He author more than 80 scientific articles.

From 1991 to the present she works at Izmail State University of Humanities.

Research interests: innovative nature of modern education; philosophical foundations of the practical training of future teachers; recognition of the meaning of life signs of modern humanistic strategies and innovation in the formation of personality.

E-mail : Lilik6777@gmail.com

THE CONCEPT OF MODELING FUTURE TEACHERS' PRACTICAL TRAINING

The author developed the philosophical conception of practical training of future teachers as one of their professional development's way. It is proved that philosophical basis of teachers practical training are the principle of worldview pluralism and the position of co-evolutionary worldview determinants, recognizing of creative features of modern humanistic strategies and innovation as the main criterion and the imperative of personality's becoming, understanding of creativity as archetype of future teachers' life activity.

Key words: *modernization, personality, practice, pedagogical education, teacher, innovation, praxeology, pedagogical process, knowledge society, philosophy of education.*

Today, in the whole world, education is seen as the process that accompanies a person throughout his life and provides everyone with the fullest realization in the professional, personal and socio-political spheres. The most important tasks of education, including vocational education, are preparing young people for their successful life in society and equipping them with all the necessary means for further self-improvement.

General approaches in the development of education are aimed at training professionals for the main spheres of human activity in the current socio-cultural situation. The Bologna Declaration emphasizes the need to form a man of the XXI century – a professional in his field, a mobile person capable of self-realization.

Modern life is swift-flowing. Analysts note a real accelerating of historical development, which in its turn requires of man to get into into the life process as soon as possible. The latter dictates the need for in-depth practical training of the individual in the process of his educational activities.

Mastering the required amount of knowledge and its independent acquiring, mastering socio-practical experience, forming relevant professional competencies, readiness (without additional training) for fulfilment of professional duties, and most importantly, – forming personal qualities of a person and a citizen – are the main requirements, to which education must give the answers if we want it to be modern, promising and socially demanded. A teacher must be the first to master and implement this philosophy.

The global importance of information requires the total mastering of information technologies and processes at the level of general education. The main direction should be the practical training of the individual, aimed at studying and using information resources,